

«بزه کاری در کودکان کار»

عوامل بزه کاری در کودکان

اگر فردی در محیط خانواده از نظر رفع نیازهای اساسی جسمی و روانی مانند نیازهای عاطفی ارضا نشود، احتمال زیاد دارد در آینده به رفتار ضداجتماعی دست بزند. نبود محبت، ارتباطات صمیمی و تفاهم متقابل از عوامل مؤثر در بزه کاری کودکان و نوجوانان است. کودکی که از محبت پدر و مادر محروم مانده یا درست اشباع نشده است، در خود احساس حقارت، کمبود و محرومیت می کند و برای هرگونه انحرافی آمادگی دارد. بسیاری از تندخویی ها، خشونت ها، لجبازی ها، حساسیت ها، افسردگی ها و ناسازگاری ها، از محرومیت از محبت سرچشمه می گیرد. مکتب انسان ساز اسلام بر محبت به کودک سفارش و توصیه می کند. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله می فرماید:

«کودکان را دوست بدارید و با آنها مهربانی کنید.»

امام صادق علیه السلام می فرماید:

«خدا بنده اش را به دلیل شدت محبتی که به فرزندش دارد، مورد مرحمت قرار می دهد.»

• فقر

فقر، یکی از عوامل مهم انحرافات، از جمله دزدی و اخلاقی در مردم به ویژه در کودکان و نوجوانان است. بیشتر محرومیت‌ها و بر آورده نشدن تمایلات که موجب عدم اطمینان اجتماعی می‌شود ناشی از فقر است و نمی‌توان آن‌را نادیده گرفت. بی‌کاری، کمبود مواد غذایی و پوشاک، بی‌سوادی، عقب افتادگی، جهل و خرافات، عدم بهداشت کافی و انواع بیماری‌های روحی و جسمی، حتی در سطح جهانی، جنگ‌ها و خونریزی‌ها ریشه در نیازهای مادی و ترس از فقر دارد.

• مسکن

یکی از نیازهای اولیه هر خانواده است. خانواده بیش‌تر بزه‌کاران خردسال در زاغه‌ها یا اتاق‌های مخروبه و کثیف زندگی می‌کنند و شرایط بسیار نامساعد و غیر بهداشتی دارند و همه اعضای خانواده در یک اتاق زندگی می‌کنند. نبود تغذیه و پوشاک کافی و مناسب و... موجب ضعف، عصبانیت و خودخواهی آنان می‌شود و آن‌ها را به سوی بزه‌کاری می‌کشاند.

• مهاجرت

برخی مهاجران و فرزندانشان در شهرها گرفتار سرگردانی و بی‌اعتقادی به نظام‌ها و مقررات اجتماعی شده و به انواع انحرافات کشیده می‌شوند. بررسی‌ها نشان دهنده آن است که انواع جرایم از قبیل سرقت و رابطه نامشروع در میان مهاجران بیش از دیگران است و فقر، بی‌کاری و نبود تعلیم و تربیت صحیح و کافی از عوامل مهم آن است.

• عوامل خانوادگی

- ✓ **تبعی:** تبعیض در خانواده و توجه بیش‌تر والدین به فرزندان و توجه کم‌تر نسبت به برخی دیگر، سبب ایجاد عقده کمبود و احساس نفرت و بدبینی در کودک می‌شود.
- ✓ **خشونت:** برخی روان‌شناسان معتقدند که ریشه اصلی جنایات و خشونت‌ها در جامعه اعمال خشونت و تنبیه‌های بدنی است که باعث ایجاد عقده‌های روانی در آنان می‌شود.

✓ **سن والدین:** بالا بودن سن والدین و عدم انطباق آنان با کودک و نوجوانان و نادیده گرفته شدن نیازها و تمایلات آنها می‌تواند از عوامل بزه‌کاری باشد.

✓ **عقب‌ماندگی و بی‌سوادی والدین:** خانواده‌هایی که با زمان پیش نمی‌روند و سطح فرهنگ و آگاهی آنان نسبت به مسائل پرورشی و علمی پایین است فرزند آنان نیز با راه و رسم قدیمی و کهنه زندگی را ادامه می‌دهند و ناسازگاری روانی فرزندان با جامعه را فراهم می‌آورد. کودک و خانواده باید فعالانه در امور اجتماعی سهیم باشند.

✓ **یتیمی:** مرگ پدر یا مادر یکی از مهم‌ترین علل ناکامی، ولگردی، عقب افتادگی در مدرسه و اجتماع و ارتکاب بزه و تبه‌کاری و سایر بیماری‌های روانی است.

✓ **طلاق و کشمکش:** گسستگی خانواده تأثیری مسلم و قطعی در بروز رفتارهای ضد اجتماعی در کودکان

دارد، جدایی کودک از والدین به خصوص مادر موجب ناتوانی در برقراری رابطه عاطفی سالم و صحیح به هنگام بلوغ می‌شود. طلاق و گسیخته شدن خانواده خیلی بیش از نزاع میان زن و شوهر موجب ناراحتی اطفال و بزه‌کاری آنان می‌شود و از علل استثنایی ارتکاب جرم به شمار می‌آید.

✓ **غیبت والدین از خانواده:** وجود والدین در منزل،

به خصوص مادر نقش موثری در تربیت عاطفی و روانی کودکان دارد و حضور نداشتن هر یک از آنها باعث ایجاد مشکلات تربیتی و اختلالات عاطفی در کودک می‌شود.

✓ **انحراف والدین:** انحراف والدین یا یکی از اعضای خانواده و زوال اخلاقی آنان، ارتباط مستقیمی با انحراف کودکان و نوجوانان دارد.

• ارزش تربیت خانواده‌ها

خانواده اولین پایه‌گذار شخصیت، ارزش‌ها و معیارهای فکری است که نقش مهمی در تعیین سرنوشت و خط مشی زندگی آینده فرد دارد. واکنش کودک نسبت به محیط خود، تحت تأثیر موازین اجتماعی و فرهنگی گروهی است که در میان آنها بزرگ شده است.

تمام کسانی که نیازمندی‌های کودک را برآورده می‌کنند از محبت وی برخوردار شده و به نوعی سرمشقی برای او می‌شوند و در تماس با دیگران است که تقلید، پیروی از جمع و خوب و بد جامعه را می‌آزماید. بعضی از دانشمندان محیط را به دو محیط عام شامل تمام اوضاع و اصول و مقتضیات عمومی و اجتماعی و محیط خاص شامل محدوده فردی و اطرافیان وی مانند مدرسه و محیط کار تقسیم می‌کنند و بی‌سوادی و تهی‌دستی و از هم‌پاشیدگی خانواده را از علل مهم انحراف کودکان و نوجوانان می‌دانند.

بنابراین خانواده است که می‌تواند تمام ویژگی‌های مثبت و سازنده یا منفی و مخرب در کودکان به وجود آورد و تمام حالات و رفتارهای دوران بلوغ چه اجتماعی و چه ضد اجتماعی ریشه در تجربیات دوران کودکی دارد. خانواده در عین حال که کوچک‌ترین واحد اجتماعی است به عنوان یک نیروی ملی شناخته می‌شود که بزرگ‌ترین مقام‌ها را در جامعه بشری دارد. چنانچه کودک از خانواده محبت ببیند و به محبت بزرگ‌ترها اطمینان داشته

باشد به محیط پیرامونش اعتماد کامل خواهد داشت در غیر این صورت همه چیز برای او ناراحت‌کننده و خطرناک خواهد بود و سبب اضطراب او می‌شود. روانشناسان بر این باورند، کودکی که از لحاظ عاطفی رشد نیافته، توانایی تحمل رنج و عذاب یا به تعویق انداختن ارضای مستقیم تمایلات خود را ندارد و این محرومیت عاطفی از مهم‌ترین علل بزه‌کاری است. پاسخ‌گو نبودن به نیازها،

نشان دادن بی‌حوصلگی و در ناراحتی نگه داشتن کودکان و نوجوانان، تاثیرهای مخربی در آنان به جای می‌گذارد. هر عاملی که در برابر رشد سالم جسمانی و عاطفی کودک قرار گیرد می‌تواند موجب اختلالات عاطفی شود که همواره ریشه جرم است و به شکل خصومت، نفرت، آزدگی، خرده‌گیری، پرخاش و نابسامانی‌های روانی آشکار می‌شود.

• عوامل روانی در بزه کاری

نوجوانان بزه کار، خود را افرادی نا مطلوب می دانند و گرایش و تمایلی برای دوست داشتن، ارزش گذاری و احترام به خود ندارند. آن ها عموماً افرادی آشفته، درهم، نامطمئن و متغیر هستند. روانشناسان می توانند افراد بزه کار آینده را در کودکی پیش بینی کنند. مشکلات رفتاری، مشکل در تمرکز و مشکلات تحصیلی در آن ها وجود دارد که در واقع بازتاب مشکلات عاطفی آنان است.

• خصوصیات شخصیتی افراد بزه کار

امروزه بسیاری از مطالعات تجربی نشان می دهد، میان بهره هوشی پایین و میزان بالای اقدام به بزه کاری، همبستگی مداوم و پایداری وجود دارد. در میان کودکانی که کمی پس از تولد به فرزندخواندگی پذیرفته شده اند، بزه کاری و جرایم در بزرگسالی بیش تر به الگوی رفتار والدین اصلی آنان نزدیک بود تا والدین قیم، شاید این یافته موید این نکته باشد که عوامل ژنتیکی احتمالاً نقش غیرمستقیم در زمینه ارتکاب بزه کاری دارد.

بررسی زندگی کودکان کار و علت ابتلا به بزه کاری

بزه کودکان کار موضوعی است که از جنبه های گوناگون مورد بررسی جرم شناسان و جامعه شناسان قرار گرفته است و با آن که هر روز جوامع رو به توسعه با جنبه های بیشتری از بزه دیدگی و بزه کاری کودکان و نوجوانان کار روبه رو می شوند اما هنوز راه کار موثری برای ریشه کنی این آسیب اجتماعی اجرا نشده است.

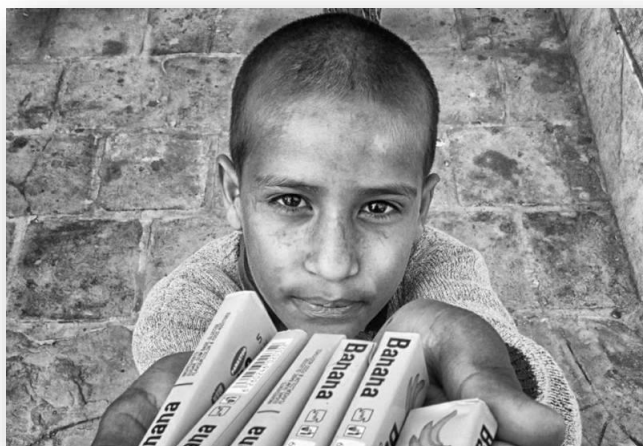
از سالیان دور تا همین نیم قرن پیش، مشارکت کودکان در اقتصاد خانواده نه تنها نکوهیده نبود بلکه یکی از اصول پذیرفته شده جوامع به حساب می آمد اما این که چرا در دهه های گذشته کشورها تلاش می کنند تا از اشتغال کودکان به کار جلوگیری کرده و

قوانینی در این مورد وضع کنند، موضوعی است که باید از روان‌شناسان، جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان جویا شد. در سال‌های نه‌چندان دور در ایران، سن بلوغ عرفی فرزندان خانواده به سن بلوغ شرعی‌شان نزدیک بود. دختران از حوالی 9 تا 14 سالگی آماده هم‌راهی بیش‌تر با مشاغل خانگی شده و کم‌کم زمینه ازدواج آن‌ها فراهم می‌شد و پسران هم اگر چه تا پیش از 15 سالگی در کنار خانواده در اموری مانند زراعت و دام‌داری فعالیت می‌کردند اما تقریباً پس از بلوغ به‌طور جدی‌تری وارد عرصه کار و زندگی می‌شدند. تحصیل آن‌ها معمولاً در حد مکتب‌خانه و دبستان بود و اگر پسرانی بودند که علاقه به تحصیل داشتند در کنار همان کار روزانه در مشاغل موروئی و خانوادگی، به ادامه تحصیل می‌پرداختند؛ بنابراین اشتغال کودکان و نوجوانان نه چندان مصداق استثمار آن‌ها را داشت و نه مانعی برای رشد و شکوفایی‌شان بود.

با این‌حال در دهه‌های اخیر تعریف کودکان کار تغییر کرده است و فعالیت شغلی کودکان و نوجوانان نیز دچار معضلات فراوانی شده است که در بیش‌تر اوقات منجر به بزه می‌شود. وقتی از واژه بزه در مورد کودکان کار صحبت می‌کنیم از دو مفهوم گسترده و متفاوت بزه‌دیدگی و بزه‌کاری کودکان صحبت می‌کنیم.

بزه‌دیدگی؛ نخستین معضل کودکان کار

بزه‌دیده کسی است که به‌واسطه رفتار دیگران قربانی شده است و مورد آسیب یا صدمه قرار می‌گیرد که این

آسیب‌ها می‌تواند روحی یا جسمی باشد. گاهی حتی ممکن است فرد بر اثر حوادث و بلایای طبیعی مورد آسیب قرار بگیرد و نیازمند یاری دیگران باشد. این آسیب‌های روحی- روانی یا جسمی و جنسی ممکن است برای فرد پیامدهای سخت و طولانی داشته باشد. یک تعریف ساده هم وجود دارد، اگر در اثر یک خسارت قطعی، آسیب به تمامیت شخصی وارد آمده باشد و اکثر افراد جامعه نیز به این مسأله اذعان کنند، آن شخص بزه‌دیده است.

بزه کاری کودکان کار، معضلی جدی و انکارناپذیر

دومین آسیب جدی که کودکان و نوجوانان با آن روبه‌رو هستند، بزه کاری است. آقای محمدعلی حاجی‌ده‌آبادی، استاد جرم‌شناسی دانشگاه قم معتقد است که نمی‌توان با صراحت عنوان بزه کار را به کودکان الصاق کرد چرا که از نظر حقوقی بزه کار شخصی است که با انجام کاری یا ترک کار دیگر مرتکب رفتاری شود که قانون‌گذار آن را منع کرده است اما چون آن‌ها آینده رخدادهای جامعه هستند نباید با آن‌ها برخورد قضایی صورت بگیرد. این استاد دانشگاه تاکید می‌کند که باید بیش از هر چیز بر موضوع بزه‌دیدگی کودکان و نوجوانان تمرکز کرده، انواع آن‌ها را بشناسیم و مانع بزه‌دیدگی آن‌ها شویم. او چهار بزه‌دیدگی را در میان آسیب‌هایی که کودکان و نوجوانان کار را تهدید می‌کند، مهم‌تر از بقیه موارد ارزیابی می‌کند.

نخستین موضوعی که کودکان کار را تهدید می‌کند، سواستفاده جنسیتی است. معمولاً در مشاغل مانند تکدی‌گری از دختر بچه‌ها استفاده می‌شود تا بیشتر جلب توجه کنند و از پسران هم در کارهای سخت بهره‌کشی می‌شود. دومین خطر جدی که به کودکان کار لطمه‌های جدی وارد می‌کند، آزار و اذیت جنسی است. معمولاً اشخاص سواستفاده‌گر کودکان و نوجوانان کار را به بهانه استخدام جذب می‌کنند و پس از مدتی به ایشان تجاوز می‌کنند و سپس با تهدید و ارباب یا وعده حقوق بالاتر آن‌ها را مجبور به

سکوت و ادامه همراهی با خواسته‌های غیرانسانی‌شان می‌کنند.

به گفته این جرم‌شناس، سومین بزه‌دیدگی کودکان کار، قرار گرفتن آن‌ها در باندهای قاچاق انسان است. این کودکان در صورت فقدان خانواده یا بدسرپرست بودن در دام شیادان تجارت انسان می‌افتند.

برخی دختران در قالب ازدواج و در حقیقت برای فروش به کشورهای دیگر برده می‌شوند و برخی پسران هم به عنوان نیروی کار یا همان بردگی مدرن در دیگر کشورها فروخته می‌شوند. هم‌چنین متأسفانه در برخی مواقع اعضا و جوارح آن‌ها نیز مانند کلیه و... به فروش می‌رسد.

چهارمین بزهی که آینده این کودکان را تهدید می‌کند، خرید و فروش آن‌ها برای تکدی‌گری است که در پایتخت خودمان روزانه شاهد یکی دو نفر از آن‌ها هستیم. این کودکان برای شبکه‌های مافیایی کار می‌کنند و از تکدی‌گری روزانه‌شان رقم چندانی نصیب خودشان نمی‌شود.

راه‌کار مقابله با بزه کودکان کار چیست؟

حال باید پرسید که راه‌های مقابله و پیش‌گیری در برابر بزه‌دیدگی و بزه‌کاری کودکان کار چیست و چرا با وجود ارگان‌ها و سمن‌های مختلفی که برای سامان‌دهی و حمایت کودکان کار وجود دارد هرروز تعداد بیشتری از این کودکان را در سطح شهرهای بزرگ و به‌ویژه پایتخت می‌بینیم؟

این جرم‌شناس دو راه‌کار بلندمدت و کوتاه‌مدت را برای مبارزه با بزه کودکان کار ارائه می‌دهد. راه‌کار بلندمدت به نظر او راه‌کاری آرمانی است و بیشتر شبیه به رویا و آن هم برنامه‌ریزی کلان برای ازبین بردن فقر، تامین رفاه اجتماعی در حد یک زندگی متوسط و ایجاد عدالت در تمام عرصه‌های زندگی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی است.

راه‌کارهای کوتاه‌مدت شیوه مناسبی برای برخورد مناسب با این پدیده در شرایط فعلی است. بدیهی است که این راه‌کارها در شهرهای کوچک و بزرگ و با فرهنگ‌های متنوع باید متفاوت باشند.

به‌طور مثال در مناطق پرتراکم، کنترل جمعیت می‌تواند یک راه‌کار موقت باشد. هم‌چنین رسانه ملی نیز می‌تواند نقش موثری در آگاه‌سازی اقشار ضعیف اجتماعی برای حمایت بیش‌تر از کودکانشان داشته باشد زیرا این یک واقعیت انکارناپذیر است که در کشورهای رو به توسعه‌ای که برخی شهروندان آن درگیر فقر و مشکلات اقتصادی یا اعتیاد هستند کودکان و نوجوانان به عنوان نان‌آوران کوچک خانواده محسوب می‌شوند. قطعاً در شرایطی که کودکان نان‌آور خود و خانواده خود هستند در هیچ کجای دنیا نمی‌توان صورت مساله را پاک کرد و با اتکا به کنوانسیون‌های جهانی منکر وجود چنین کودکانی شد اما می‌توان علاوه بر مبارزه با بزه‌کاری و بزه‌دیدگی کودکان، اقداماتی را نیز برای پیش‌گیری از وقوع بزه در نظر گرفت. ازدیدگاه جرم‌شناسی دو شیوه پیش‌گیری کنشی و پیش‌گیری واکنشی می‌تواند موثر واقع شود.

شناسایی و جلوگیری از بزه و پیش‌گیری‌های کلان توسط دولت‌ها و حکومت‌ها بخشی از انواع پیش‌گیری کنشی است. در پیش‌گیری واکنشی اما هدف اصلی، هموار کردن مسیر برای جلوگیری از بزه در نظام حقوقی و قوانین

کیفیری و همچنین اعمال تدابیر و قوانینی برای جلوگیری از بزه است. مراجع بالادستی قضایی می‌توانند با پیش‌گیری تقنینی، پیش‌گیری قضایی و پیش‌گیری اجرایی از سواستفاده از کودکان کار ممانعت کنند.

منبع: سلامت نیوز

تهیه کننده: روابط عمومی موسسه خیریه نیکوکاران راز

نفس کشیدن سندی برای زنده بودن،
و هم نفسی، دلیل ادامه زندگی ست.
دی دی، حامی راز

DiDi_Water
www.didiwater.com
info@didewater.com

razcharity
www.razcharity.com
info@razcharity.com

۴۰۶۲۵

موسسه خیریه نیکوکاران راز
غیر دولتی، غیر انتفاعی، غیر سیاسی و داوطلبانه